

Sisäministeriö

Rajavartiolaitoksen esikunta

Puhelinvaihte +358 295 420 000

rajavartiolaitos@raja.fi

PL 3 / PO Box 3 – Vilhonvuorenkatu 6

SUOMEN PUNAISEN RISTIN JA VAPAAEHTOISEN PELASTUSPALVELUN TUKI MERELLISISSÄ ONNETTOMUUKSISSA

I. SUOMEN PUNAINEN RISTI (SPR)

Suomen Punainen Risti (SPR) ja sen koordinoima Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) verkosto ovat vahva tuki viranomaisille massaevakuo-oinneissa ja muissa monialaisissa merellisissä onnettomuuksissa. Järjestöt tukevat toiminnallaan viranomaisten johtamaa toimintaa ja täydentävät sitä resurssiensa mukaisesti. Tässä dokumentissa kuvataan SPR:n ja Vapepa-verkoston toimintaa monialaisissa merionnettomuuksissa Suomen rajojen sisäpuolella.

Punaisen Ristin valmius ja varautuminen perustuu koulutettujen vapaaehtoisten muodostamiin hälytysryhmiin. SPR voi vapaaehtoisresurssiensa lisäksi tarjota viranomaisille ammatillista tukea palkatun henkilöstönsä ja psykologien valmiusryhmän kautta. SPR:n ja Vapepa-verkoston valmiudesta ja varautumisesta vastaavat SPR:n keskustoimiston ja piirien valmiuden toimihenkilöt. Tarvittaessa he osallistuvat myös operatiiviseen työhön.

Punaisen Ristin Kalkun logistiikkakeskuksessa ylläpidetään valmiutta materiaalsen avun ja katastrofivalmiusyksiköiden lähettämiseen. Evakuointi-sairaala voidaan hälyttää onnettomuuksiin, jossa tarvitaan lääkinällistä kapasiteettia onnettomuuskohteeseen. Yksikkö voi esimerkiksi olla osa Suomen toteuttamaa lääkinällistä evakuointia (MedEvac). Kalkun logistiikkakeskuksen materiaallinen ja logistinen tuki täydentää Punaisen Ristin piirien ylläpitämiä evakuointiyksiköitä, jotka voidaan hälyttää tukemaan evakuoitujen kokoamista tai auttajien huoltoa merellisessä onnettomuuskohteessa Suomessa.

Punaisen Ristin pelastus-, avustus- ja suoje-lutoiminta perustuu tarvearviointiin ja painottuu heikoimmassa asemassa olevien ja eniten apua tarvitsevien auttamiseen. Puolueettomana ja riippumattomana järjestönä Suomen Punainen Risti tekee auttamistoimintaan liittyvät päätöksensä itsenäisesti ja periaatteidensa mukaisesti. Viranomaiset ovat sitoutuneet kunnioittamaan kansainvälisen Punaisen Ristin periaatteita järjestön riippumattomuudesta.

2. VAPAAEHTOINEN PELASTUSPALVELU (VAPEPA)

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa) on 53 järjestön verkosto, jonka hälytysryhmät tukevat viranomaisia onnettomuuksissa ja muissa kriisitilanteissa. Useimmiten Vapepa hälytetään kadonneen ihmisen etsintään, mutta vapaaehtoisia tarvitaan myös esimerkiksi antamaan henkistä tukea, ohjaamaan liikennettä ja auttamaan evakuoinneissa. Auttajat toimivat maalla, vesialueilla ja ilmassa. Vapepa-järjestöt toimivat yhdessä, jotta jokaisen järjestön osaaminen pystytään hälytystilanteessa hyödyntämään hädässä olevan ihmisen auttamiseksi. SPR toimii Vapepan yhteysjärjestönä ja koordinoi Vapepan toimintaa yleisen pelastuspalvelutoiminnan osalta. Suomen Meripelastusseura (SMPS) koordinoi vapaaehtoista meripelastustoimintaa ja Suomen Lentopelastusseura (SLPS) vapaaehtoista lentopelastustoimintaa.

3. VIRANOMAISTEN JA VAPAAEHTOISTEN YHTEISTOIMINTA

Merellisissä suuronnettomuuksissa operaation johtovastuu on viranomaisilla. Vapaaehtoistojen rooli on tukea viranomaisten toimintaa, kulloisenkin tukipyynnön mukaisesti. Toiminta perustuu alueellisiin ja valtakunnallisiin sopimuksiin ja yhteistyöpöytäkirjoihin.

SPR:llä on voimassa olevat valtakunnalliset yhteistyöpöytäkirjat sosiaali- ja terveystieteiden ja sisäministeriön kanssa. Poliisihallituksen kanssa on sovittu poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminnasta.

Tärkeää on, että paikalliset ja alueelliset viranomaiset sopivat yhteistyöstä järjestöjen kanssa ja kirjaavat olemassa olevat valmiudet valmiussuunnitelmiinsa. Tärkeää on yhteinen harjoittelu ja säännölliset yhteistoimintapaamiset.

4. VAPAAEHTOISILLE SOVELTUVAT TEHTÄVÄT

SPR:n ja Vapepan resurssit vaihtelevat eri puolilla Suomea, mutta pääasiassa vapaaehtoisille soveltuvat tehtävät noudattavat kaikkialla samaa mallia.

MoMeVan osasuunnitelmassa ”evakuointikeskuksen perustaminen” kuvataan yhteistoimintamalli evakuointikeskuksen toimintaan. Alle on kuvattu esimerkkejä tehtävistä, joissa vapaaehtoiset voivat tukea viranomaisten toimintaan.

Sosiaalitoimen alaiset tehtävät

- Ihmisten perustarpeista huolehtiminen, sisältäen tarvikkeiden jakelun ja ihmisten henkisestä tuesta huolehtimisen (ns. ensihuoltotehtävät)
- Kokoamiskeskusten järjestely- ja huoltoalueen tehtävät
- Kuljetuksissa tukeminen
- Informaation jakaminen ja tiedotustoiminta
- Puhelin ja nettiauttamisen käynnistäminen (SPR:n auttava puhelin ja Sekaisin Chat)
- Psykologien valmiusryhmän aktivointi

Poliisin tukeminen

- Henkilöiden luettelointi ja tarvittaessa rekisteröinti
- Henkilö- ja muussa etsintätoiminnassa avustaminen
- Liikenteen ohjauksessa avustaminen
- Toimijoiden kirjaus ja tunnisteet
- Muu opastus ja ohjaaminen

Pelastuksen ja ensihoidon alaiset tehtävät

- Vapaaehtoisresurssien hälyttäminen, koordinointi ja huolto
- Ennalta suunniteltujen ja/tai tilapäisiin

rakenteisiin perustettavien evakuointikeskusten rakentamisessa tukeminen (esim. evakuointi-sairaala (EEH) ja evakuointikeskus (EEC)).

- Evakuoitujen ohjaus ja opastus (loukkaantumattomat)

Evakuointikeskus toimii samalla usein myös onnettomuusalueen henkilöstön, materiaalin, ja kuljetusten huoltoetappina ja välivarastointipaikkana. Vapepa-verkosto pystyy tukemaan viranomaisia laajasti näissä tuki- ja huol-toitehtävissä.

5. HÄLYTTÄMINEN

Suomen Punaisen Risti toimijat ja Vapepa-järjestöverkosto hälytetään alueella sovitulla tavalla tai SPR:n päivystysnumeron kautta. Lisätietoja: <https://rednet.punainenristi.fi/piirit>

6. KUSTANNUKSET

Vapaehtoistoiminnan kustannuksista sovitaan ennakkoon sopimuksilla. Osassa Suomea on sovittu yhteistyöstä alueellisilla sopimuksilla tai yhteis-työpöytäkirjoilla. Sopimuksissa on hyvä huomioida, että varautuminen, valmiuden ylläpito ja materiaalien varastointi aiheuttavat kustannuksia.

Vaikka vapaaehtoiset toimijat toimivat ilman henkilökohtaista korvausta tai palkkiota, operaation johdon tehtävä on huolehtia siitä, että toteutuneet kulut korvataan. SPR:n antamasta ammatillisesta ja materiaalisesta tuesta sovitaan aina erikseen tapauskohtaisesti.

